

EFE

La primera pregunta sembla inevitable: per què una reforma constitucional és inviable?

—Hi ha diversos motius.

En primer lloc, perquè políticament no es donen les condicions. Perquè sigui possible hauria d'haver-hi una voluntat de compartir un diagnòstic i de treballar després per fer els consensos que haurien de conduir al nou text constitucional. I això, ara mateix, està descartat perquè el Partit Popular, que és indispensable, no hauria simplement de consentir, sinó que hauria de participar activament per fer-la possible. I el PP ha dit per activa i per passiva que no. Per tant, en un futur immediat, tret que canviï molt el panorama o que canviï radicalment el PP, simplement no hi haurà reforma.

A més a més, és inviable perquè la Constitució espanyola va fer-se perquè no pogués ser reformada. Va fer-se calculant una desviació del principi d'igualtat que garantís que no podria ser mai qüesti- →

JAVIER PÉREZ ROYO

«Catalunya està sense Constitució»

Javier Pérez Royo (Sevilla, 1944) és catedràtic de dret constitucional a la Universitat de Sevilla. Acaba de publicar 'La reforma constitucional inviable' (Los Libros de la Catarata), que la setmana passada va presentar a Barcelona.

Denuncia que la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut va ser un cop d'estat i defensa un referèndum d'autodeterminació per a Catalunya.

Entrevista de Nicolas Tomás

→ onada la restauració monàrquica i que Espanya no es convertiria mai en un Estat federal. Aquestes són les dues grans decisions. I per a això, un Congrés dels Diputats en què aquesta desviació calculada d'igualtat conduiria a un sistema bipartidista. Aquesta és l'altra gran decisió que s'adopta. Això està pensat per un temps indefinit. Ha durat deu legislatures. Ara s'està qüestionant, però realment no hi ha cap voluntat de reforma que s'hagi evidenciat. Ni per part del PP ni per part del PSOE.

—Aquest sembla un mal endèmic en la història del constitucionalisme espanyol. En el seu llibre, de fet, constata que les constitucions a Espanya, des de la primera de 1812 a Cadis, no s'han reformat sinó que s'han ensorrat.

—Absolutament, sí. Això ha passat sempre durant tota la nostra història constitucional. No ara: sempre. Tots els cicles constituents han estat cicles que han començat amb una Constitució nova com a conseqüència de l'enfonsament de l'anterior. Sempre: des de l'enfonsament de l'Antic Règim amb la mort de Ferran VII sense descendent baró i les guerres carlines fins a la mort del general Franco, quan se n'ha de fer una de nova, també. La moderada de 1845, la de 1879, la de 1876, la de 1931... Totes. A Espanya mai no s'ha fet una reforma de la Constitució. Mai. Sempre hem acabat fent un procés constituent. I sembla que estem en aquest camí, d'un nou procés constituent.

—Però com s'aconsegueix iniciar un procés constituent des d'aquest marc constitucional, amb les normes de joc ja fixades, amb les cartes marcades?

—No ho sé. Si hi ha un procés constituent finalment o no, és una incògnita. Això és una solució política, no jurídica. La reforma constitucional és una renovació jurídica ordenada del sistema polític, és l'exercici del poder constituent constituït. Per això serveix la reforma de la Constitució. L'Estat democràtic és un Estat amb vocació d'infinitud, que neix per durar eternament. I per això hi ha la reforma constitucional, que és la institució bàsica. Mira els Estats Units: tenen la Constitució de 1787, han fet 26 reformes i continua sent la mateixa Constitució. Mitjançant la reforma de la Constitució tu vas adaptant la Constitució. Si no la reformes, acaba enfonsant-se, perdent legitimitat i morint. Llavors cal substitu-

ir-la i iniciar un procés constituent. Com es fa? Com es pot. En cada moment es fa d'una manera.

—Vostè ha arribat a dir que la Constitució del 78 cal fer-la volar pels aires.

—Amb això volia dir que cal canviar-la. La meva tesi és que la Constitució espanyola és monàrquica, bipartidista i antifederal. La monarquia pot ser que no s'hagi de plantejar, però el bipartidisme i l'antifederalisme han de ser modificats perquè la societat espanyola pugui expressar-se políticament tal com és. Per tant, s'ha de modificar la composició del Congrés dels Diputats i del Senat, és a dir, l'òrgan de les Corts Generals, que és l'òrgan a través del qual la societat espanyola s'autodirigeix. És en aquest sentit que dic que cal fer-la volar pels aires, que s'ha de canviar no qualsevol punt, sinó l'òrgan a través del qual la societat espanyola s'autodirigeix políticament.

—Quin paper va tenir el rei Joan Carles en el disseny d'aquest sistema polític?

—Durant la Transició, el dissenya el rei juntament amb el president Suárez. El rei dirigeix aquell procés. Tota l'operació és una operació per conservar la monarquia. El rei ho fa destituint Arias Navarro, posant Suárez que era el tercer del Consell d'Estat... I el rei i el president del Govern conjuntament dissenyen la Llei per a la Reforma Política i tot el procés de la Transició. El rei juga un paper importantíssim fins al 23F. Després del 23F, ja queda en posició més de segona fila. Però fins al moment va tenir un paper molt important, perquè era la seva restauració la que estava en joc.

—Diu, però, que la Constitució espanyola està viciada des del seu origen.

—Està viciada d'origen perquè hi ha una desviació del principi d'igualtat, perquè hi ha una falta, un dèficit de legitimitat democràtica. El Congrés dels Diputats es fa sobre la base d'una desviació calculada d'igualtat establint la província com a circumscripció electoral, establint un mínim per província... Tot això fa que el valor del vot sigui molt diferent en segons quines circumscripcions electorals. D'aquesta manera es canalitza el resultat del sufragi en una determinada direcció. I al Senat, quatre senadors per província, que suposa una ruptura del principi d'igualtat. El Congrés dels Diputats té un dèficit i el Senat pràcticament una negació de la legitimitat democràtica. Aquest

és el gran problema. No és un problema tècnic o d'enginyeria constitucional. És un problema de legitimitat democràtica.

—I tot això va ser decidit per les Corts franquistes...

—El Congrés i el Senat el defineixen la Llei per a la Reforma Política i el decret llei. Després aquell sistema el fan seu les Corts constituents, contra tot pronòstic, perquè no es pensava que anés a ser així. Malgrat que aquell sistema va ser dissenyat simplement per al moment de la Transició, per a les primeres eleccions. Es creia que després seria una altra cosa, però no. La Constitució el que va fer va ser fer seu el que havia definit la Llei per a la Reforma Política i el decret llei.

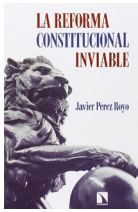
Per tant, les Corts Generals, l'òrgan decisiu, estan materialment definides per les Corts de Franco. Pràcticament no hi van tocar res. L'única cosa, cosmètica, va ser substituir els 50 senadors de designació reial pels 50 senadors designats per les comunitats autònomes. I punt: això és tot el que es va modificar. Tota la resta és exactament igual. La província, que és l'única circumscripció territorial que no té legitimitat democràtica, és la que es fa servir per calcular la desviació de la igualtat en el Congrés i per fer la composició del Senat. És a dir, la circumscripció no democràtica, la de l'antic règim.

—Vostè sosté que la Constitució no sols no és federal, en contra del que molts proclamen, sinó que a més a més és antifederal.

—És que és antifederal! La Constitució del 31 no era federal, però no era antifederal i podria haver evolucionat cap al federalisme. Aquesta, en canvi, és també antifederal. El Senat està definit per les províncies, que participen en la definició territorial de l'Estat. Això és l'antifederalisme més antifederalista que pot haver-hi.

—En el llibre considera la sentència contra l'Estatut de Catalunya un dels factors de la crisi política espanyola.

—És una combinació de dues crisis. En primer lloc, la crisi econòmica, que ha estat molt forta i ha trencat en certa mesura el contracte social. I a aquesta crisi se li ha sumat la crisi territorial com a conseqüència de la sentència de l'Estatut de Catalunya. Aquesta combinació és letal. Amb aquella sentència ens hem quedat sense constitució territorial. La sentència de l'Estatut va eliminar les dues garanties que figuraven en la Constitució

«*La Constitució del 31 no era federal, però no era antifederal i podria haver evolucionat cap al federalisme. La del 78, en canvi, sí que és antifederal*»

del 78: que la integració territorial d'una nacionalitat o regió és resultat d'un pacte entre dos Parlaments i que aquest pacte el ratifica el ciutadà. La sentència el que fa és desconèixer el pacte que havia fet el Parlament de Catalunya amb les Corts Generals i treure-li l'última paraula al poble de Catalunya, que l'havia ratificat en referèndum.

Per tant, desapareix la Constitució de Catalunya, se la carreguen. Catalunya està sense Constitució. Formalment en té, però no la sent com a seva. Tot el que està passant ara mateix és el desordre derivat de la inexistència de Constitució. Sense Constitució no hi ha ordre possible. És la condició *sine qua non*. No resol cap problema, però sense ella no es resol res. Aquest és el problema que hi ha ara a Catalunya. I això ve de la sentència.

—**Vostè ha arribat a definir la sentència de l'Estatut com un cop d'estat.**

—És que va ser un cop d'estat! De fet, ho vaig escriure en una columna a *El País* el 2007. El febrer del 2007! Vaig titular-la "Golpe de estado". Ja llavors avisava que s'anava a produir un cop d'estat. Exactament el que ha passat. Va ser quan el PP va recusar el magistrat Pablo Pérez Tremps. I jo deia: aquí s'està gestant un cop d'estat. I el cop d'estat va trigar a obrir-se camí, però va obrir-se camí. I van aconseguir el que volien. Des de llavors, estem on estem. Jo ja ho vaig avisar.

—**Són reparables els ponts trencats amb aquella sentència?**

—No ho sé. Ara mateix ja no sé què és el que exigiria cada part, en quina mesura seria possible una negociació. Entrarien en joc moltes coses. Jo no sé quin marge de maniobra té un president del Partit Popular amb el seu propi partit per fer una negociació i que no se li posi en contra la seva pròpia gent. Tampoc quina seria la posició del PSOE, quina seria la posició de Ciutadans... Després també hi ha totes les comunitats autònomes. Quina seria la posició de la presidenta de la Junta d'Andalusia? No ho sé, és tot molt complicat.

—**És inevitable un referèndum a Catalunya?**

→ —El referèndum és la condició perquè realment puguem aclarir aquesta incògnita i a partir d'aquí començar a parlar. Però aquesta és la meua posició. Ni la posició del PSOE, ni la de Ciutadans, ni la del PP és aquesta. Tots tres s'hi neguen en rodó. Podem, en canvi, sí que té aquesta posició, però està sol.

—Té encaix constitucional aquest referèndum?

—El referèndum, si hi ha un acord polític sobre què s'ha de fer, no planteja cap problema. I si no hi ha acord, és impossible. Així de senzill. Si hi ha una majoria clara a la societat espanyola, i els partits espanyols arriben a la conclusió que és l'única via, el referèndum no planteja cap problema. Si hi ha una majoria per a això, s'articula el que faci falta constitucionalment. És qüestió d'estudiar-ho. La sortida és política.

—I un referèndum sobre monarquia o república?

—És un cas diferent. Aquest ara mateix ningú s'ha plantejat que es faci perquè la monarquia va considerar-se que era indisponible en el procés constituent. Pràcticament va pactar-se que aquest tema no seria plantejat, i fins ara no s'ha plantejat. Si arriba el moment en què surti, doncs sortirà.

—Pot sobreviure molt més temps la Corona sense la legitimitat popular?

—Sí. Si l'Estat funciona bé, si el sistema polític espanyol funciona bé, no hi ha cap problema per a la monarquia. La monarquia no podrà sobreviure en un Estat disfuncional. Si hi ha unes condicions raonables, la monarquia no saltarà pels aires. Tret que l'Estat espanyol, el sistema polític espanyol, s'ensorri. La supervivència de la monarquia no depèn de la conducta dels membres de la Casa Reial. Per molt bé que actuïn, si el sistema polític espanyol s'ensorra, la monarquia s'ensorrarà amb ell.

—Entén les reaccions que ha generat la declaració de desconexió del Parlament de Catalunya?

—Sí, clar que les entenc. És que és gravíssim! És el més greu que pot passar

en un Estat: la ruptura de la seva integritat territorial. Una altra cosa és que no tingui efectes jurídics, que ni en té ni en tindrà, però la voluntat de desenganxar-se i constituir-se en Estat independent és el més greu que li pot passar a un Estat. Ara mateix és un paper mullat des del punt de vista jurídic, però políticament el que significa és que el 48% dels electors han escollit uns representants que volen marxar. Les independències comencen així. Mai no comencen jurídicament.

—Creu possible l'aplicació de l'article 155 sobre la suspensió de l'autonomia?

—Sí. Entra dins de les possibilitats. Si hi ha investidura del president del Govern i el president del Govern comença a presentar projectes o proposicions de llei com les referides a la declaració de desconexió, possiblement s'apliqui el 155. En la situació en què estem ara, no, però si es donen passos en la direcció de la declaració unilateral aquesta, sí.

—Altres constitucionalistes com vostè, tot i que en una altra òrbita bastant allunyada, com Francesc de

Carreras, parlen fins i tot de l'article 116, que regula l'estat de setge.

—Home, això figura a la Constitució. Però jo crec que l'estat de setge no hi té cabuda. La Constitució remet a una llei orgànica, en l'article 32 de la qual es parla d'insurrecció i d'utilització de força. No és el que s'està seguint a Catalunya. Per tant, en principi, no sembla que el recurs d'estat de setge pogués vehicular-se, perquè parla expressament d'una sublevació militar i una utilització expressa de la força per a alterar l'ordenament de l'Estat i la integritat territorial. De la forma que ho estan fent ara les autoritats catalanes no encaixa dins de l'article 32 de la llei orgànica.

—Com valora la reforma del Tribunal Constitucional que pretén aprovar el Govern espanyol?

—Com tothom amb una mica de criteri: és un disbarat. Altera fins i tot la naturalesa de la justícia constitucional. El Tribunal Constitucional està per declarar, per vigilar la primacia de la Constitució. No està per imposar multes, ni actuar executivament o com a guardià. És un disbarat, però entra en la lògica en què està el Partit Popular, que ho resol tot no a través de la negociació política sinó a través del Tribunal Constitucional. Ja ho va fer amb la reforma de l'Estatut de Catalunya. I segueix presoner de la seva trajectòria.

—Podent vostè col·laborar, aportar el seu granet de sorra a aquest canvi que defensa, per què finalment va dir que no a Pablo Iglesias? Ja era fins i tot en una llista electoral...

—Ja vaig dir que era per motius personals. Li vaig dir a Iñigo Errejón que no parlaria sobre aquest tema i per tant no faré en cap declaració.

—D'acord. Mirem-ho des d'una altra perspectiva: què pot passar ni no es reforma la Constitució del 78?

—No ho sé, ni crec que ho sàpiga ningú. Jo el que crec és que el deteriorament que està patint la Constitució és un deteriorament molt perceptible. Quant de temps podem estar així, no ho sé. Durant la Constitució del 1876, va començar a parlar-se de reforma a principis de segle i va durar trenta anys, fins que la va suspendre Primo de Rivera. I finalment deixa de ser un projecte de futur: això és el que hi ha i ens aguantem. Però també pot acabar com les altres constitucions espanyoles: enfonsant-se. ●

«Si hi ha una majoria a la societat espanyola, i els partits arriben a la conclusió que és l'única via, el referèndum no planteja cap problema»